

VẬN DỤNG TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ “CHÍNH PHỦ LÀ CÔNG BỘC CỦA DÂN” TRONG XÂY DỰNG CHÍNH PHỦ KIẾN TẠO TẠI VIỆT NAM HIỆN NAY

Đào Văn Trường, Đào Thị Thủy
Trường Đại học Tây Bắc

Tóm tắt: Bài viết tập trung nghiên cứu làm rõ tư tưởng Hồ Chí Minh về “Chính phủ là công bộc của dân”. Từ đó rút ra những bài học kinh nghiệm vận dụng vào công cuộc xây dựng “Chính phủ kiến tạo” tại Việt Nam hiện nay.

Từ khóa: Nhà nước, Chính phủ kiến tạo, công bộc, Hồ Chí Minh

1. Mở đầu

Như chúng ta đã biết, lịch sử phát triển của nhân loại là lịch sử phát triển của sự sáng tạo không ngừng. Nhờ sáng tạo, con người đã làm thay đổi sâu sắc chính bản thân mình và thế giới xung quanh theo cách mà con người không bao giờ nghĩ tới. Trong đó, sự sáng tạo ra mô hình quản trị quốc gia có ý nghĩa vô cùng quan trọng trong tiến trình phát triển của lịch sử nhân loại. Các quốc gia trên thế giới từ Mỹ, Anh, Pháp, Nga, Trung Quốc, Hàn Quốc, Nhật Bản... cho đến Việt Nam đều, đã, đang và sẽ tìm kiếm cho mình một mô hình lý tưởng nhất, hoàn hảo nhất nhằm phát triển tốt nhất đất nước mình. Trong lịch sử, Việt Nam từng trải qua nhiều mô hình Nhà nước khác nhau song mô hình Nhà nước “*Dân chủ Cộng hòa*” - tức Nhà nước của dân, do dân và vì dân hay “*Chính phủ là công bộc của dân*” được Chủ tịch Hồ Chí Minh khởi xướng là thành công và tiến bộ hơn cả. Vậy, mô hình này có giá trị như thế nào trong xây dựng “*Nhà nước kiến tạo phát triển*” (Developmental state) hay “*Chính phủ kiến tạo*” (Developmental Government) tại Việt Nam hiện nay sẽ là nội dung mà bài viết hướng đến.

Phương pháp nghiên cứu: Để hoàn thành bài nghiên cứu này, chúng tôi sử dụng phương pháp lịch đại, đồng đại, phân tích, so sánh, tổng hợp.

2. Nội dung

2.1. Tư tưởng của Hồ Chí Minh về “Chính phủ là công bộc của dân”

Thuật ngữ “*Chính phủ là công bộc của dân*” được Chủ tịch Hồ Chí Minh sử dụng lần đầu tiên

trong bài viết “*Chính phủ là công bộc của dân*” đăng trên Báo Cứu quốc số 46, ngày 19/9/1945, với bút danh Chiến Thắng. Mục đích của Người khi viết bài viết này là giúp đồng bào, chiến sỹ và nhân dân cả nước cũng như nhân dân và các Chính phủ trên toàn thế giới hiểu được bản chất thực sự của Chính phủ, của Nhà nước Việt Nam Dân Chủ Cộng hòa là gì? - tức Chính phủ đó là của ai? Chính phủ đó ra đời nhằm mục đích gì? Để đạt được mục đích cao cả đó Chính phủ cần phải làm gì? Đây là những câu hỏi, những vấn đề có tính chất sống còn đối với bất kỳ một chế độ, một thể chế chính trị, một Nhà nước, một Chính phủ hay một nền quản trị nào trên thế giới; trong đó có các Nhà nước và Chính phủ kiến tạo hiện nay.

Vậy, “*Chính phủ là công bộc của dân*” hay “*Chính phủ nhân dân*” thực chất là gì? Trước đây, người Việt Nam thường dùng khái niệm “*công bộc*” để chỉ những người đầy tớ trung thành, tận tụy, không tư lợi, hết lòng vì dân, vì nước. Do đó, “*Chính phủ là công bộc của dân*” mà Hồ Chí Minh sử dụng chính là xác định bản chất thật sự của Chính phủ, của Nhà nước và của chế độ này là những người hết lòng, hết sức phụng sự, phục vụ nhân dân - tức những người đầy tớ trung thành của nhân dân “*Chính phủ rất mong đồng bào giúp đỡ, đôn đốc, kiểm soát và phê bình để làm tròn nhiệm vụ của mình là người đầy tớ trung thành tận tụy của nhân dân*” [9]. Đó cũng chính là Chính phủ nhân dân - tức Chính phủ của dân, do dân và vì dân mà Hồ Chí Minh chủ trương thành lập ở Việt Nam ngay sau khi giành chính quyền. Đây chính là tuyên

ngôn, chân lý mà Hồ Chí Minh giành trọn cuộc đời của mình để tranh đấu.

Theo Hồ Chí Minh, để Chính phủ thực sự trở thành công bộc, thành người đầy tớ trung thành phục vụ nhân dân thì Chính phủ đó cần hội tụ được những tiêu chí sau:

Thứ nhất, Chính phủ đó phải xác định được vị trí, vai trò và trách nhiệm thật sự của mình là gì? theo Hồ Chí Minh “Chính phủ nhân dân bao giờ cũng phải đặt quyền lợi dân lên trên hết thảy. Việc gì có lợi cho dân thì làm. Việc gì có hại cho dân thì phải tránh” [13]. Trong nhận thức của Hồ Chí Minh - Người đứng đầu Chính phủ khi đó thì Chính phủ và những người làm việc cho Chính phủ là “*công bộc*” - tức người đầy tớ trung thành của nhân dân, chứ không phải “*làm quan cách mạng*” để đè đầu cưỡi cổ nhân dân, “*làm quan phát tài*” để thăng quan tiến chức mà phải một lòng, một dạ, hết lòng, hết sức vì dân, vì nước. Hồ Chí Minh đã luận giải hết sức thuyết phục như sau: “Chúng ta phải hiểu rằng, các cơ quan của Chính phủ từ toàn quốc đến các làng, đều là công bộc của dân, nghĩa là để gánh vác việc chung cho dân, chứ không phải để đè đầu dân như trong thời kỳ dưới quyền thống trị của Pháp, Nhật. Chúng ta phải yêu dân, kính dân thì dân mới yêu ta, kính ta”[3]. Đặc biệt là hệ thống chính quyền ở cấp cơ sở, gần bó trực tiếp với nhân dân, là những người gần dân nhất; do đó, mỗi cán bộ, công chức trong Chính phủ phải thường xuyên lắng nghe tâm tư, nguyện vọng của nhân dân; cùng với nhân dân thực hiện những nhiệm vụ mà Chính phủ giao phó “Ủy ban nhân dân là Ủy ban có nhiệm vụ thực hiện tự do dân chủ cho dân chúng. Nó phải hành động đúng tinh thần tự do dân chủ đó” [14].

Thứ hai, Chính phủ đó phải xác định được nhiệm vụ cấp bách và quan trọng nhất cần thực hiện là gì? Trong hoàn cảnh Việt Nam vừa giành chính quyền, đất nước gặp nhiều khó khăn trong tình thế “*Ngàn cân treo sợi tóc*”, phải đối phó với thù trong, giặc ngoài; Đảng, Nhà nước, Chính phủ và Chủ tịch Hồ Chí Minh xác định nhiệm vụ quan trọng nhất lúc này là “*Kháng chiến kiến quốc*”. Bởi vì hai nhiệm vụ này có mối quan hệ mật thiết và biện chứng với nhau; mục đích cuối cùng của kháng chiến là tạo môi

trường, điều kiện tốt nhất để dựng xây, kiến thiết, phát triển đất nước; còn mục đích của kiến quốc trong điều kiện đất nước có chiến tranh là cung cấp nhân, tài, vật, lực phục vụ kháng chiến. Trong bài viết “*Nhân tài và kiến quốc*” Hồ Chí Minh viết “*Nay muốn giữ vững nền độc lập thì chúng ta phải đem hết lòng hăng hái đổ vào con đường kiến quốc. Kháng chiến phải đi đôi với kiến quốc. Kháng chiến có thắng lợi thì kiến quốc mới thành công. Kiến quốc có chắc thành công, kháng chiến mới mau thắng lợi*” [15]. Như vậy, ngay từ đầu, Hồ Chí Minh và Chính phủ đã xác định “*kiến quốc*” là một trong những nhiệm vụ quan trọng hàng đầu cần thực hiện ngay sau khi thành lập Chính phủ.

Khái niệm “*kiến quốc*” theo quan điểm của Hồ Chí Minh có thể hiểu là kiến thiết, kiến tạo, dựng xây Tổ quốc, đất nước trên tất cả các lĩnh vực; song trong điều kiện đất nước có chiến tranh thì chủ yếu tập trung vào những mặt sau: “*Chúng ta cần nhất bây giờ là: Kiến thiết ngoại giao. Kiến thiết kinh tế. Kiến thiết quân sự. Kiến thiết giáo dục*” [15]. Có thể nói, những lĩnh vực cấp bách cần kiến thiết mà Chủ tịch Hồ Chí Minh đưa ra không những cần thiết trong điều kiện đất nước có chiến tranh mà còn phù hợp với công cuộc tái thiết, xây dựng đất nước trong điều kiện hòa bình của các quốc gia trên thế giới hiện nay, trong đó có Việt Nam. Bởi lẽ, theo Hồ Chí Minh mục đích cuối cùng của kiến thiết và kháng chiến không phải chỉ là giành được độc lập, tự do mà phải là dân chủ, hạnh phúc, bình đẳng và phát triển thịnh vượng “*Chúng ta tranh được tự do, độc lập rồi mà dân cứ chết đói, chết rét, thì tự do, độc lập cũng không làm gì. Dân chỉ biết rõ giá trị của tự do, của độc lập khi mà dân được ăn no, mặc đủ. Chúng ta phải thực hiện ngay: 1. Làm cho dân có ăn. 2. Làm cho dân có mặc. 3. Làm cho dân có chỗ ở. 4. Làm cho dân có học hành. Cái mục đích chúng ta đi đến là 4 điều đó. Đi đến để dân nước ta xứng đáng với tự do độc lập và giúp sức được cho tự do độc lập*” [6]. Đó chính là chân lý “*Độc lập dân tộc gắn liền với Chủ nghĩa xã hội*” mà dân tộc Việt Nam đã, đang và sẽ tiếp tục theo đuổi.

Như vậy, theo tôi khái niệm “*kiến quốc*” mà Chủ tịch Hồ Chí Minh sử dụng cách đây hơn 70 năm về cơ bản giống với khái niệm “*kiến tạo*” mà chúng ta sử dụng ngày hôm nay. Trong

đó, khái niệm “*kiến quốc*” có nội hàm rộng hơn khái niệm “*kiến tạo*” vì trong “*kiến quốc*” không chỉ có “*kiến tạo*” mà còn thể hiện nhiều ý nghĩa khác như: tái thiết, kiến thiết, kiến trúc dựng xây, phát triển đất nước toàn diện trên tất cả các lĩnh vực từ chính trị, kinh tế, văn hóa - xã hội, an ninh quốc phòng, quản trị quốc gia... và thường được sử dụng trong điều kiện đất nước có chiến tranh hoặc trong công cuộc tái thiết đất nước sau khi chiến tranh kết thúc. Khái niệm “*kiến tạo*” thường gắn với “*Chính phủ kiến tạo*” (developmental government), hay “*Nhà nước kiến tạo phát triển*” (developmental state) hiện nay được dùng để thể hiện vai trò chủ động, tích cực của cơ quan hành pháp - tức Chính phủ trong nền quản trị quốc gia, điều tiết, vận hành bộ máy Nhà nước nhằm ổn định, phát triển kinh tế - xã hội của đất nước. Khái niệm này được nhà nghiên cứu Chalmers Johnson đưa ra vào những năm 80 của thế kỷ XX khi nghiên cứu về “*Sự phát triển thần kỳ của Nhật Bản*”. Theo Chalmers Johnson, Chính phủ kiến tạo phát triển là sự kết hợp, giao thoa giữa hai mô hình Chính phủ: một là mô hình Chính phủ kế hoạch hóa tập trung quan liêu (tức Chính phủ nhận vai trò của thị trường) hai là mô hình Chính phủ điều chỉnh (tức thừa nhận thị trường tự do một cách tích cực). Mô hình Chính phủ kiến tạo phát triển thừa nhận vai trò tích cực của thị trường và sự can thiệp chủ động, tích cực của Nhà nước - tức là có sự kết hợp chủ động, tích cực giữa bàn tay vô hình của thị trường và bàn tay hữu hình của Chính phủ, Nhà nước). Như vậy, xây dựng “*Chính phủ kiến tạo*” mà Chính phủ đang phát động hiện nay cũng chính là sự kế thừa và phát triển tư tưởng xây dựng “*Chính phủ công bộc*”, “*Chính phủ nhân dân*”, “*Chính phủ kiến quốc*” mà Chủ tịch Hồ Chí Minh khởi xướng nhưng trong điều kiện, hoàn cảnh đất nước và thời đại mới.

Thứ ba, Chính phủ đó phải được vận hành bởi một đội ngũ cán bộ, công chức có tâm, có tài và có tầm. Hồ Chí Minh là người có năng lực phát hiện và trọng dụng nhân tài, ở Người luôn có một niềm tin mãnh liệt vào con người nói chung; đặc biệt là những người có tài năng, đức độ. Theo Hồ Chí Minh, hiền tài hay người tài đức trong nhân dân không thiếu nhưng quan trọng là Chính phủ có tìm kiếm, sử dụng và trọng

dụng được hay không mà thôi “*Việc dùng nhân tài, ta không nên căn cứ vào những điều kiện quá khắt khe. Miễn là không phản lại quyền lợi dân chúng, không là Việt gian, thân Pháp, thân Nhật, có lòng trung thành với Tổ quốc là có thể dùng được. Tài to ta dùng làm việc to, tài nhỏ ta cắt làm việc nhỏ, ai có năng lực về việc gì, ta đặt ngay vào việc ấy*” [2].

Để Chính phủ thực sự là “*Chính phủ công bộc*”, là “*Chính phủ nhân dân*”, Hồ Chí Minh hết sức quan tâm tới giáo dục, đào tạo đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức trong Chính phủ. Hồ Chí Minh nghiêm khắc phê phán tư tưởng “*Một người làm quan, cả họ được nhờ*”, tham quyền cố vị trong Chính phủ, Người cho rằng: “*Vấn đề lo cho con cháu các đồng chí. Cái đó là đúng. Nhưng, nếu là con tôi - à, tôi không có con - mà nó không có khả năng, nó xấu cũng phải dẹp lại. Không phải hễ cứ bố là cán bộ thì con là “cậu ấm”. Bố có việc của bố, con có việc của con. Cố nhiên, con của những đồng chí đã mất đi, Đảng phải lo. Nhưng bố mẹ nó đang còn, nó xấu, mà đòi hỏi đặc biệt chú ý, thì chú ý cái gì?*” [8]. Người cũng nghiêm khắc phê phán những cán bộ, công chức ham công danh, chức vụ nhưng lại không chịu phấn đấu, cống hiến, lẩn lộn với công việc, phong trào “*Chỉ biết lên mà không biết xuống. Chỉ chịu được sướng mà không chịu được khổ. Chỉ ham làm chủ tịch này, ủy viên nọ, chớ không ham công tác thiết thực*” [7]. Nhờ đó, Chính phủ của Chủ tịch Hồ Chí Minh đã tuyển chọn được một lực lượng lớn nhân tài cho cách mạng? và đất nước; trong đó, nhiều người là nhân sĩ, trí thức có tâm, có tài và có tầm tham gia vào sự nghiệp kháng chiến kiến quốc như: Huỳnh Thúc Kháng, Nguyễn Văn Tố, Phan Anh, Nguyễn Văn Huyền, Nguyễn Mạnh Hà, Phan Kế Toại, Vũ Đình Hoè, Vi Văn Định, Phạm Khắc Hoè, Ngô Tử Hạ, Bùi Bằng Đoàn, Trịnh Văn Bính, Trần Huy Liệu, Phạm Ngọc Thạch, Phạm Văn Đồng, Võ Nguyên Giáp...

Thứ tư, Chính phủ đó phải gần dân, thân dân và chịu sự kiểm tra, giám sát từ nhân dân. Theo Hồ Chí Minh vì Chính phủ là Chính phủ của nhân dân, do nhân dân và vì nhân dân - tức do nhân dân làm chủ nên Chính phủ đó phải thực sự gần gũi, thân thiết, gắn bó với nhân dân giống như cá không thể thiếu được nước “*... Phải làm sao cho dân yêu mến. Phải nhớ rằng dân là chủ.*

Dân như nước, mình như cá. Lực lượng bao nhiêu là nhờ ở dân hết”. Hồ Chí Minh cho rằng muốn nhân dân tin tưởng, ủng hộ và đồng hành cùng Chính phủ thì Chính phủ và nhân viên trong Chính phủ phải chiếm trọn được tình cảm từ trái tim của nhân dân “...Phải làm cho dân mến, khi sắp tới dân mong, khi đi dân tiếc, chớ vác mặt làm quan cách mạng cho dân ghét, dân khinh, dân không ủng hộ” [17]. Theo Hồ Chí Minh giữa nhân dân và Chính phủ có mối quan hệ mật thiết, biện chứng với nhau, Chính phủ sinh ra để phục vụ nhân dân. Do đó, nếu không có nhân dân sẽ không có Chính phủ và ngược lại nếu không có Chính phủ thì nhân dân cũng sẽ không có người dẫn đường, phục vụ “Nếu không có nhân dân thì Chính phủ không đủ lực lượng. Nếu không có Chính phủ, thì nhân dân không ai dẫn đường. Vậy nên Chính phủ với nhân dân phải đoàn kết thành một khối. Ngày nay, chúng ta đã xây dựng nên nước Việt Nam dân chủ cộng hòa. Nhưng nếu nước độc lập mà dân không hưởng hạnh phúc tự do, thì độc lập cũng chẳng có nghĩa lý gì” [3].

Thứ năm, Chính phủ đó phải xác định được hệ giá trị mà mình theo đuổi là gì? Đó là phát huy truyền thống đoàn kết, thực hiện “Cần, Kiệm, Liêm, Chính, Chí công vô tư”; dám nhìn thẳng vào sự thật, “Tự phê bình và phê bình” không ngừng hoàn thiện, đổi mới và sáng tạo. Đây là những phẩm chất quan trọng và hết sức cần thiết mà mỗi cán bộ, đảng viên và quần chúng nhân dân đều phải cố gắng phấn đấu hoàn thiện, trong đó có Chính phủ. Hồ Chí Minh rất coi trọng sức mạnh của đoàn kết, theo Người đoàn kết là sức mạnh, là nguyên nhân dẫn đến mọi thành công: “Đoàn kết là một lực lượng vô địch của chúng ta để khắc phục khó khăn, giành lấy thắng lợi” [10].

Theo Hồ Chí Minh “Cần” là siêng năng, chăm chỉ, tự lực, tự cường; “Kiệm” là tiết kiệm, không hoang phí, không phô trương; “Liêm” là trong sạch, không tham lam; “Chính” là thẳng thắn, trung thực; “Chí công vô tư” là công bằng, công tâm, không thiên vị “Lo trước thiên hạ, vui sau thiên hạ”. Để xây dựng một Chính phủ có đầy đủ những đức tính đó, Chủ tịch Hồ Chí Minh hết sức chú trọng rèn luyện đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức trong Chính phủ. Như chúng ta biết, chỉ hơn một tháng sau khi thành lập chính

quyền cách mạng, trong thư gửi Ủy ban nhân dân các cấp Người đã chỉ rõ “Tôi vẫn biết trong các bạn có nhiều người làm theo đúng chương trình của Chính phủ, và rất được lòng dân. Song cũng có nhiều người phạm những lầm lỗi nặng nề như: trái phép, cậy thế, hủ hóa, tư túi, chia rẽ, kiêu ngạo”. Hồ Chí Minh phê phán những cán bộ, công chức có tư tưởng quan liêu, đặc quyền, đặc lợi, thái độ hách dịch với nhân dân, xa rời quần chúng “Cán bộ ta nhiều người “cúc cung tận tụy”, hết sức trung thành với nhiệm vụ, với Chính phủ, với quốc dân. Nhưng cũng có người hủ hóa, lên mặt làm quan cách mạng, hoặc là độc hành độc đoán, hoặc là dĩ công dinh tư. Thậm chí dùng pháp công để báo thù tư, làm cho dân oán đến Chính phủ và Đoàn thể” [1].

Thứ sáu, Chính phủ đó phải đặt dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam. Hồ Chí Minh xác định rất rõ vị trí, vai trò và mối quan hệ giữa Đảng, Chính phủ với Nhà nước theo nguyên tắc “*Đảng lãnh đạo Nhà nước*” (trong đó có Chính phủ) nhưng không làm giảm đi vai trò của Nhà nước, Chính phủ và hệ thống pháp quyền. Tất cả nhằm mục đích cao nhất là phụng sự nhân dân, Tổ quốc, đặt lợi ích của nhân dân, của quốc gia, dân tộc lên hàng đầu như chính Hồ Chí Minh - Người vừa là Chủ tịch Đảng, vừa là Chủ tịch nước đồng thời đứng đầu Chính phủ đã từng tuyên bố rằng: “Tôi xin tuyên bố trước Quốc hội, trước quốc dân, trước thế giới. Tôi chỉ có một Đảng, Đảng Việt Nam” [18].

Có thể khẳng định, ngay từ đầu Hồ Chí Minh đã chủ trương xây dựng một Chính phủ liêm chính, phục vụ nhân dân và không ngừng tự hoàn thiện, tự đổi mới, sáng tạo. Đó là mục tiêu, lý tưởng, hệ giá trị mà Chính phủ, Nhà nước, chế độ và thể chế chính trị của Chủ tịch Hồ Chí Minh hướng đến với một tâm nguyện là hết lòng, hết sức phụng sự Tổ quốc và phục vụ “NHÂN DÂN”.

2.2. Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về “Chính phủ là công bộc của dân” trong xây dựng Chính phủ kiến tạo hiện nay

Vận dụng tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về xây dựng “Chính phủ là công bộc của dân”, trong suốt hơn 70 năm qua, Đảng Cộng sản Việt Nam luôn chủ trương xây dựng một chế độ chính trị dân chủ nhân dân, xây dựng

một Nhà nước của nhân dân, do nhân dân và vì nhân dân. Đảng thực sự là người đày tớ trung thành của nhân dân; đồng cam cộng khổ cùng nhân dân vượt qua muôn vàn khó khăn thử thách, vươn lên giành những thắng lợi về vang trong công cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc cũng như xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Sau hơn 30 năm đổi mới, dưới sự lãnh đạo của Đảng, nền dân chủ xã hội chủ nghĩa không ngừng được củng cố và tăng cường trên tất cả các mặt từ kinh tế, chính trị, văn hóa xã hội đến an ninh quốc phòng, đối ngoại... Về kinh tế, Việt Nam từng bước chuyển đổi thành công nền kinh tế từ mô hình kinh tế kế hoạch hóa tập trung quan liêu bao cấp sang mô hình kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa với sự tồn tại của nhiều hình thức sở hữu, nhiều thành phần kinh tế được vận hành dựa trên sự điều tiết của Nhà nước; phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của các chủ thể kinh tế và mỗi người dân. Kết quả, kinh tế vĩ mô ổn định; lạm phát được kiểm soát, tốc độ tăng trưởng kinh tế khá, tiềm lực và quy mô nền kinh tế tăng lên, đời sống vật chất và tinh thần của người dân không ngừng được cải thiện và từng bước nâng cao. Về chính trị, không khí dân chủ không ngừng được mở rộng, Đảng, Nhà nước thường xuyên đề ra nhiều chủ trương, chính sách nhằm phát huy hơn nữa quyền làm chủ, bảo đảm quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của nhân dân; vai trò giám sát và phản biện xã hội của nhân dân đối với hoạt động của các tổ chức chính trị như Đảng, Quốc hội, Chính phủ; với cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức được củng cố và tăng cường. Đời sống văn hoá tinh thần của nhân dân ngày một được nâng lên. Tình hình an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội được đảm bảo; quan hệ đối ngoại được mở rộng; hình ảnh, năng lực và vị thế của Việt Nam được nâng cao trên trường quốc tế, Việt Nam trở thành điểm đến an toàn, thân thiện của nhiều quốc gia, chính phủ, tổ chức và cá nhân trên thế giới. Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đã đạt được, trong quá trình xây dựng Chính phủ là công bộc của dân theo quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh và Chính phủ kiến tạo hiện nay cũng gặp phải những tồn tại, hạn chế như: nhận thức của một bộ phận cán bộ, đảng viên và quần chúng

nhân dân về vị trí, vai trò và bản chất thật sự của Chính phủ phục vụ, Chính phủ kiến tạo chưa thật sự sâu sắc; không ít cán bộ, đảng viên có tư tưởng lạm quyền, chuyên quyền, độc đoán, gia trưởng, quan liêu, tham ô, lãng phí, xa dân... làm giảm sút niềm tin của quần chúng nhân dân vào Đảng, Chính phủ và chế độ; quyền làm chủ của nhân dân ở một số nơi còn bị vi phạm, việc thực hiện dân chủ còn mang tính hình thức; vai trò giám sát và phản biện xã hội của nhân dân chưa đạt kết quả cao; nguyên tắc tập trung dân chủ, đặc biệt là dân chủ ở cơ sở bị xem nhẹ... Đây là những thách thức không nhỏ đặt ra cho Đảng, Nhà nước và Chính phủ trong xây dựng Chính phủ kiến tạo hiện nay.

Trên cơ sở nghiên cứu, tìm hiểu tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về xây dựng Chính phủ là công bộc của dân - tức Chính phủ nhân dân, Chính phủ phục vụ, chúng ta có thể rút ra một số bài học kinh nghiệm vận dụng vào việc xây dựng Chính phủ kiến tạo tại Việt Nam hiện nay như sau:

Một là, bài học về xác định mục tiêu, lý tưởng của Chính phủ. Đảng, Nhà nước, Chính phủ, các nhà khoa học phải nghiên cứu thật kỹ lưỡng bản chất thật sự của Chính phủ kiến tạo sẽ triển khai tại Việt Nam hiện nay là gì? Chính phủ đó là của ai? Chính phủ đó nhằm mục đích gì? Chính phủ đó có phải hoàn toàn mới ở Việt Nam hay không? Mô hình đó có phù hợp với đặc điểm lịch sử, văn hóa và hoàn cảnh của Việt Nam hay không? Đây là những vấn đề hết sức quan trọng mà Chính phủ cần phải làm ngay.

Hai là, bài học về triết lý Chính phủ lấy "DÂN" làm gốc. Nghĩa là, Chính phủ kiến tạo sẽ phải được xây dựng trên cơ sở kế thừa và phát triển tư tưởng của Hồ Chí Minh về Nhà nước, Chính phủ của nhân dân, do nhân dân và vì nhân dân Việt Nam. Theo Hồ Chí Minh, để Chính phủ thực sự là của dân, do dân và vì dân thì nhân dân phải được tham gia vào quá trình kiểm tra, giám sát hoạt động của Chính phủ, vì chỉ nhân dân mới biết Chính phủ làm việc đúng hay sai? hiệu quả hay không hiệu quả? Người cho rằng "Chính phủ ta là chính phủ của nhân dân, chỉ có một mục đích là phụng sự cho lợi ích của nhân dân. Chính phủ rất mong đồng bào giúp đỡ, đôn đốc, kiểm soát và phê bình để làm

tròn nhiệm vụ của mình là người đẩy tới trung thành tận tụy của nhân dân”[9]. Bởi Chính phủ là Chính phủ của nhân dân, do nhân dân và vì nhân dân nên nhân dân có quyền phê bình, góp ý để giúp Chính phủ khắc phục, sửa chữa, hoàn thiện tốt hơn, thậm chí có quyền thay thế Chính phủ này bằng Chính phủ khác nếu thấy Chính phủ đó không xứng đáng với tâm nguyện của nhân dân. Do đó, trong công cuộc xây dựng Chính phủ kiến tạo hiện nay, chúng ta cần phát huy hơn nữa vai trò tích cực, chủ động, sáng tạo của quần chúng nhân dân trong công tác thanh tra, kiểm tra, giám sát các hoạt động của Chính phủ nhằm hoàn thiện Chính phủ theo hướng ưu việt nhất, phù hợp với đặc điểm và hoàn cảnh của Việt Nam.

Ba là, bài học truyền thông trong xây dựng Chính phủ hiện nay. Từ nghệ thuật tuyên truyền về “Chính phủ công bộc”, “Chính phủ nhân dân” của Hồ Chí Minh, Chính phủ cần tiến hành nghiên cứu triển khai một cuộc vận động sâu rộng về mục đích, ý nghĩa và vai trò của Chính phủ kiến tạo đến các tầng lớp nhân dân nhằm khơi dậy và phát huy trí tuệ và sức sáng tạo của nhân dân trong công cuộc xây dựng Chính phủ kiến tạo tại Việt Nam hiện nay.

Bốn là, bài học về “Nhân tài kiến quốc”. Nhận thức được tầm quan trọng của nhân tài, ngay sau khi Chính phủ được thành lập, với cương vị người đứng đầu Chính phủ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã thực hiện chiến lược tuyển chọn nhân tài giúp sức cho Chính phủ trong công cuộc kháng chiến kiến quốc. Theo Hồ Chí Minh muốn xây dựng một Chính phủ là công bộc, là đẩy tới trung thành của nhân dân thì phải có những con người tài năng, đức độ, tận tâm, tận lực, hết mình vì dân vì nước. Người nói: “Các Ủy ban nhân dân làng, phủ là hình thức Chính phủ địa phương phải chọn trong những người có công tâm, trung thành, sốt sắng với quyền lợi dân chúng, có năng lực làm việc, được đông đảo dân làng tín nhiệm. Không thể nhờ tiền tài hay một thế lực gì khác mà chui vào lọt các Ủy ban đó.”[16]. Do đó, trong xây dựng Chính phủ kiến tạo hiện nay, Đảng, Nhà nước cần phải có chiến lược tuyển dụng, đào tạo, bồi dưỡng, sử dụng và trọng dụng nhân tài (ở cả trong và ngoài nước) tham gia vào xây dựng Chính phủ kiến tạo ở Việt Nam hiện nay. Bài học về tuyển

dụng nhân tài trong công cuộc kháng chiến kiến quốc của Chủ tịch Hồ Chí Minh vẫn còn nguyên giá trị cho Chính phủ hiện nay; đặc biệt trong bối cảnh “*Vấn nạn chảy máu chất xám*” đang trở lên nhức nhối tại Việt Nam và nhiều quốc gia khác trên thế giới.

Năm là, bài học về xác định hệ giá trị của Chính phủ. Chính phủ cần phát huy truyền thống đoàn kết, sáng tạo, dám nghĩ dám làm, dám nhìn thẳng vào sự thật, đánh giá đúng sự thật; tự phê bình và phê bình; thực hiện “*Cần, Kiệm, Liêm, Chính*” “*Chí công vô tư*” theo tinh thần của Hồ Chí Minh và Chính phủ nhân dân, Chính phủ công bộc đã thực hiện rất thành công trước đây. Đặc biệt là tinh thần hành động, chủ động, tích cực, đổi mới, sáng tạo, dám nghĩ, dám làm cần phát huy hơn nữa trong công cuộc xây dựng đất nước hiện nay. Nhưng quan trọng hơn, theo Hồ Chí Minh Chính phủ phải nghiêm túc thực hiện tự phê bình và phê bình, dám nhìn thẳng vào sự thật, nhận trách nhiệm, sai lầm, khuyết điểm trước nhân dân: “Chính sách của Đảng và Chính phủ phải hết sức chăm nom đến đời sống của nhân dân, nếu dân đói là Đảng và Chính phủ có lỗi, nếu dân rét là Đảng và Chính phủ có lỗi, nếu dân dốt là Đảng và Chính phủ có lỗi, nếu dân ốm là Đảng và Chính phủ có lỗi”[11]. Sau khi đã nhận ra lỗi lầm thì phải kiên quyết sửa chữa, khắc phục, phấn đấu hoàn thiện bản thân “Chúng ta không sợ sai lầm, nhưng đã nhận biết sai lầm thì phải ra sức sửa chữa. Vậy nên, ai không phạm những lầm lỗi trên này, thì nên chú ý tránh đi, và gắng sức cho thêm tiến bộ. Ai đã phạm những lầm lỗi trên này, thì phải hết sức sửa chữa ; nếu không tự sửa chữa thì Chính phủ sẽ không khoan dung”. Hồ Chí Minh cũng nghiêm khắc phê phán tư tưởng trì trệ, bảo thủ với ý nghĩ “*Chắc chân trong Chính phủ*”, “*Sống lâu lên lão làng*”, không chịu học hỏi, đổi mới, sáng tạo, trau dồi kiến thức, hoàn thiện bản thân “*Có người nay còn lãnh đạo đó, nhưng sau này tiến lên máy móc, nếu không biết kỹ thuật, có lãnh đạo được không? Nếu không biết, phải mời anh ra, cho người khác giỏi hơn vào làm... chớ không phải như ngày xưa mà tưởng rằng: “sống lâu lên lão làng”*”[8].

Sáu là, bài học về vị trí, vai trò lãnh đạo của Đảng đối với Nhà nước và Chính phủ. tiếp tục tăng cường vai trò lãnh đạo của Đảng đối với

Nhà nước và Chính phủ. Bài học từ sự thành công của Chính phủ Hồ Chí Minh trong sự nghiệp kháng chiến kiến quốc là luôn đề cao vai trò lãnh đạo của Đảng với Nhà nước, Chính phủ trong mọi hoàn cảnh lịch sử. Đặc biệt là bối cảnh quốc tế và trong nước có nhiều diễn biến phức tạp như hiện nay thì nguyên tắc này càng trở nên cần thiết hơn bao giờ hết nhằm tạo môi trường hòa bình, ổn định, thực hiện thành công Chính phủ kiến tạo...

Bây là, bài học “Hòa đồng nhưng không hòa tan” trong xây dựng Chính phủ. Đó là sự kết hợp nhuần nhuyễn, sáng tạo giữa truyền thống dân tộc với tinh hoa văn hóa nhân loại. Nghiên cứu, đánh giá về Chính phủ và Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa của Chủ tịch Hồ Chí Minh, giới học giả, chuyên gia, các nhà khoa học đều cho rằng đó là một Nhà nước tương đối hiện đại và tiến bộ về thể chế và pháp luật trên thế giới vào thời điểm đó nhưng vẫn mang đậm dấu ấn, bản sắc và phong cách Việt Nam. Do đó, Chính phủ kiến tạo ở Việt Nam trong thời gian tới cũng phải thể hiện được tinh thần và sức sống ấy.

3. Kết luận

Như vậy, hơn 70 năm đã trôi qua nhưng những tư tưởng và triết lý của Chủ tịch Hồ Chí Minh về xây dựng một Nhà nước, “*Chính phủ là công bộc*”, là người đầy tớ trung thành thật sự của nhân dân vẫn còn nguyên giá trị và sức sống trường tồn theo thời gian cùng với lịch sử dân tộc và thời đại. Dường như, bánh xe lịch sử đang chứng kiến sự trỗi dậy của chân lý “*Lấy người dân làm trung tâm*” cho sự phát triển của rất nhiều Nhà nước và Chính phủ trên thế giới; tiêu biểu là Tổng thống Hợp Chúng Quốc Hoa Kỳ Donald Trump với những tuyên ngôn như “Nước Mỹ trên Mỹ”, “Việc làm cho người Mỹ”... hay Tổng thống Liên Bang Nga Vladimir Putin với phương châm “Tất cả vì nước Nga và người dân Nga”. Hy vọng Chính phủ kiến tạo mà chúng ta xây dựng trong thời gian tới sẽ là một Chính phủ hành động, hội nhập, hiện đại, tiến bộ, văn minh, mang bản sắc, bản lĩnh và trí tuệ Việt Nam thời đại mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Hồ Chí Minh, 1995, *Toàn tập, tập 4*, Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 21 tr.
- [2] Hồ Chí Minh, 1995, *Toàn tập, tập 4*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 39 tr.
- [3] Hồ Chí Minh, 1995, *Toàn tập, tập 4*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 56-57 tr.
- [4] Hồ Chí Minh, 1995, *Toàn tập, tập 4*, Nxb bản Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 161 tr.
- [5] Hồ Chí Minh, 1995, *Toàn tập, tập 4*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 56 tr.
- [6] Hồ Chí Minh, 1995, *Toàn tập, tập 4*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 152 tr.
- [7] Hồ Chí Minh, 1995, *Toàn tập, tập 5*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 525 tr.
- [8] Hồ Chí Minh, 1995, *Toàn tập, tập 10*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 469 tr.
- [9] Hồ Chí Minh, 2000, *Toàn tập, tập 7*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 361-362 tr.
- [10] Hồ Chí Minh, 2002, *Toàn tập, tập 11*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 154 tr.
- [11] Hồ Chí Minh, 2011, *Toàn tập, tập 9*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 518 tr.
- [12] Hồ Chí Minh, 2011, *Toàn tập, tập 15*, Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 627 tr.
- [13] Thành Duy, 2009, *Danh nhân Hồ Chí Minh*, Nxb Lao Động, Hà Nội, 1076 tr.
- [14] Thành Duy, 2009, *Danh nhân Hồ Chí Minh*, Nxb Lao Động, Hà Nội, 1077 tr.
- [15] Thành Duy, 2009, *Danh nhân Hồ Chí Minh*, Nxb Lao Động, Hà Nội, 1078 tr.
- [16] Thành Duy, 2009, *Danh nhân Hồ Chí Minh*, Nxb Lao Động, Hà Nội, 1076-1077 tr.
- [17] Thành Duy, 2009, *Danh nhân Hồ Chí Minh*, Nxb Lao Động, Hà Nội, 394-395 tr.
- [18] Thành Duy, 2009, *Danh nhân Hồ Chí Minh*, Nxb Lao Động, Hà Nội, 444 tr.

APPLYING HO CHI MINH THOUGHT “THE GOVERNMENT IS PUBLIC SERVANTS OF THE PEOPLE” IN BUILDING THE TECTONIC GOVERNMENT IN VIETNAM TODAY

Dao Van Truong, Deo Thi Thuy

Tay Bac University

Abstract: *The article focuses on clarifying Ho Chi Minh’s thought about “the role of Government as public servants”, then draws the lessons learned to apply in the construction of the “tectonic government” in Vietnam today.*

Keywords: *State, tectonic government, public servants, Ho Chi Minh*

Ngày nhận bài: 5/9/2019 Ngày nhận đăng: 09/12/2019

Liên lạc: Đào Văn Trường; e-mail: daovantruongdhtb@gmail.com.